

DEVELOPMENT QUALITY OF LIFE OF THE ELDERLY CASE STUDY OF MAPTAPHUT TOWN MUNICIPALITY MUANG DISTRICT RAYONG PROVINCE

Natthanon THAVISIN¹, Theerapol KARNCHANAKAS¹ and Wilawan NATHABUMRUNG^{2*}

1 Faculty of Social Sciences and Education, Thongsook College, Thailand

2 Faculty of Social Sciences and Education, Thongsook College, Thailand; puwadonano@gmail.com
(Corresponding Author)

ARTICLE HISTORY

Received: 29 September 2023

Revised: 11 October 2023

Published: 27 October 2023

ABSTRACT

The purpose of this study to development of the quality of life of the elderly and study the relationship between community factors that affect the development of the quality of life of the elderly a case study of Maptaphut Municipality Mueang District Rayong Province. The results of the study revealed that; 1) Community factors of the elderly overall it is high. 2) Improving the quality of life of the elderly overall, it was high. 3) The relationship between community factors that affect the development of quality of life was found to have r values .826, .871, .850, .846 and Sig. had value .00; meaning that there was relationship together at high level It is statistically significant .00; 4) The multiple correlation coefficient (R) is equal to .895 and can explain the variation in community factors among the elderly it has predictive value of 80.0% ($R^2 = .800$); 5) The hypothesis testing found that community factors affect the development of the quality of life of the elderly in Maptaphut Municipality statistically significant .00.

Keywords: Development quality of life, Elderly, Maptaphut Town Municipality

CITATION INFORMATION: Thavisin, N., Karnchanakas, T., & Nathabumrong, W. (2023). Development Quality of Life of the Elderly Case Study of Maptaphut Town Municipality Muang District Rayong Province. *Procedia of Multidisciplinary Research*, 1(10), 34

การพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ กรณีศึกษาเขตเทศบาลเมืองมาบตาพุด อำเภอเมือง จังหวัดระยอง

ณฐนนท ทวีสิน¹, ชีรพล กาญจนากาศ¹ และ วิลาวรรณ นาถาบำรุง^{2*}

1 คณะสังคมศาสตร์และศึกษาศาสตร์ วิทยาลัยทองสุข

2 คณะสังคมศาสตร์และศึกษาศาสตร์ วิทยาลัยทองสุข; Vita.natha@gmail.com (ผู้ประพันธ์บรรณกิจ)

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุและศึกษาความสัมพันธ์ปัจจัยด้านชุมชนที่มีผลต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ กรณีศึกษาเขตเทศบาลเมืองมาบตาพุด อำเภอเมือง จังหวัดระยอง ผลการวิจัยพบว่า 1) ปัจจัยด้านชุมชนของผู้สูงอายุ โดยรวมอยู่ในระดับมาก 2) การพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ โดยรวมอยู่ในระดับมาก 3) ความสัมพันธ์ปัจจัยด้านชุมชนที่ส่งผลต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิต พบว่า r มีค่า .826, .871, .850, .846 และ Sig. มีค่าเท่ากับ .00 หมายความว่ามีความสัมพันธ์กันในระดับสูง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .00 4) ความสัมพันธ์สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณ (R) มีค่าเท่ากับ .895 สามารถอธิบายความผันแปรปัจจัยด้านชุมชนของผู้สูงอายุ มีค่าพยากรณ์ร้อยละ 80.0 ($R^2 = .800$) 5) ผลการทดสอบสมมติฐาน พบว่า ปัจจัยด้านชุมชนส่งผลต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในเขตเทศบาลเมืองมาบตาพุด อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .00

คำสำคัญ: การพัฒนาคุณภาพชีวิต, ผู้สูงอายุ, เทศบาลเมืองมาบตาพุด

ข้อมูลการอ้างอิง: คุณหญิงณฐนนท ทวีสิน, ชีรพล กาญจนากาศ และ วิลาวรรณ นาถาบำรุง. (2566). การพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ กรณีศึกษาเขตเทศบาลเมืองมาบตาพุด อำเภอเมือง จังหวัดระยอง. *Procedia of Multidisciplinary Research*, 1(10), 34

บทนำ

สังคมโลกปัจจุบัน การเพิ่มขึ้นของสัดส่วนประชากรผู้สูงอายุเป็นสถานการณ์ที่ทุกประเทศทั่วโลกกำลังเผชิญ โดยเฉพาะโครงสร้างประชากรของผู้สูงอายุที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างต่อเนื่อง หรือที่เรียกอีกอย่างหนึ่งว่า “สังคมผู้สูงอายุ” ซึ่งองค์การสหประชาชาติ ได้ให้นิยาม “ผู้สูงอายุ” คือ ประชากรทั้งเพศชายและเพศหญิงที่มีอายุมากกว่า 60 ปีขึ้นไป โดยเป็นการนิยามนับตั้งแต่อายุเกิด อย่างไรก็ตาม การกำหนดอายุผู้สูงอายุมีความหลากหลายตามแต่ละประเทศ เช่น ประเทศที่เจริญแล้วมักจัดผู้สูงอายุ นับจาก 65 ปี ขึ้นไป หรือบางประเทศอาจนิยามผู้สูงอายุตามอายุเกษียณงาน (อายุ 50 หรือ 60 หรือ 65 ปี) หรือนิยามตามสภาพร่างกาย โดยคำว่า “สังคมผู้สูงอายุ” องค์การสหประชาชาติ แบ่งเป็น 3 ระดับ ได้แก่ ระดับการก้าวเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุ (Ageing Society หรือ Aging Society) คือ การมีประชากรอายุ 60 ปีขึ้นไป มากกว่าร้อยละ 10 ของประชากรทั้งประเทศ หรือมีประชากร 65 ปีขึ้นไป มากกว่าร้อยละ 7 ของประชากรทั้งประเทศ ระดับสังคมผู้สูงอายุโดยสมบูรณ์ (Aged Society) คือ ประชากรอายุ 65 ปีขึ้นไป เพิ่มขึ้นเป็นร้อยละ 14 ของประชากรทั้งประเทศ และสังคมสูงวัยระดับสุดยอด (Super Aged Society) คือ สังคมที่มีประชากรอายุ 65 ปีขึ้นไป มากกว่าร้อยละ 20 ของประชากรทั้งประเทศ (สำนักงานสถิติแห่งชาติ, 2565)

ปัจจุบันประเทศไทยนับเป็นอีกประเทศหนึ่งที่กำลังก้าวเข้าสู่การเป็นสังคมผู้สูงอายุหรือภาวะ “ประชากรสูงวัย” (Old Population) เนื่องจากการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างประชากร อันเนื่องมาจากการลดลงของภาวะเจริญพันธุ์ และในเวลาเดียวกันคนไทยก็มีอายุยืนยาวขึ้นเรื่อยๆ โดยกรมกิจการผู้สูงอายุได้บันทึกสถิติไว้ว่า ประเทศไทยเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุอย่างเต็มตัวในปี พ.ศ.2565 และคาดการณ์ว่าในปี พ.ศ.2573 จะมีสัดส่วนประชากรสูงวัยเพิ่มขึ้นอยู่ที่ร้อยละ 26.9 ของประชากร การเปลี่ยนแปลงในวัยสูงอายุ จะมีการเปลี่ยนแปลงทั้งด้านร่างกาย จิตใจ และสังคม โดยจะมีการเปลี่ยนแปลงไปในทางเสื่อมมากกว่าการเจริญเติบโต นอกจากการเปลี่ยนแปลงทางด้านร่างกาย สังคม และจิตใจที่มีผลกระทบกับผู้สูงอายุแล้วยังพบปัญหาการที่ลูกต้องเข้าไปทำงานในเมือง ทำให้ผู้สูงอายุต้องดูแลตนเองและหลานๆ ปัญหาการทำร้ายร่างกาย ทำร้ายจิตใจของผู้สูงอายุโดยลูกหลาน ปัญหาความเครียดของผู้ดูแลผู้สูงอายุที่ต้องอยู่ในภาวะพึ่งพิง ดังนั้นการพัฒนาผู้สูงอายุต้องเน้นการดูแลแบบองค์รวม การส่งเสริมสุขภาพ การป้องกันโรคการรักษาพยาบาลและการฟื้นฟูสภาพ โดยควรเน้นให้ความสำคัญกับการส่งเสริมสุขภาพ และการป้องกันโรคเป็นเรื่องสำคัญ และต้องทำอย่างไรเพื่อเป็นการป้องกันไม่ให้ผู้สูงอายุป่วย หลีกเลี่ยงการรักษาที่มีค่าใช้จ่ายสูงในการรักษาพยาบาล การดูแลผู้สูงอายุนั้นควรมีการร่วมมือกันตั้งแต่ระดับครอบครัว ชุมชนท้องถิ่น หน่วยงานภาครัฐและภาคเอกชน โดยเน้นการดูแลให้กลุ่มผู้สูงอายุที่ต้องการความช่วยเหลือ (กลุ่มติดเตียง) สามารถเปลี่ยนแปลงเป็นช่วยเหลือตัวเองได้หรือมีผู้ช่วยเหลือ (กลุ่มติดบ้าน) และกลุ่มผู้สูงอายุที่มีผู้ช่วยเหลือ สามารถพัฒนาให้ช่วยเหลือตัวเองได้ดีและช่วยเหลือผู้อื่นได้ (กลุ่มติดสังคม) (กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์, 2564)

สังคมผู้สูงอายุจะมีผลกระทบสำคัญต่อเศรษฐกิจมหภาคหลายประการ เช่น ประชากรวัยแรงงานลดลง การออมลดลง และการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจลดลง สิ่งที่เกิดมาจากการเปลี่ยนแปลงนี้คือ อัตราส่วนพึ่งพิงในวัยสูงอายุเพิ่มมากขึ้น ทำให้เกิดปัญหาต่างๆ เพิ่มขึ้นตามไปด้วย เช่น ปัญหาทางด้านสุขภาพ เศรษฐกิจ สภาพจิตใจและอารมณ์ ที่อยู่อาศัย ตลอดจนปัญหาในการปรับตัว การพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุเป็นยุทธศาสตร์หนึ่งในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ.2560-2564) แผนปฏิบัติการด้านผู้สูงอายุ ระยะที่ 3 (พ.ศ.2566-2580) ตลอดจนพระราชบัญญัติผู้สูงอายุ พ.ศ.2546 ดังนั้น การให้ความสำคัญกับการศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ เพื่อค้นหาแนวทางในการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุในพื้นที่จึงเป็นส่วนสำคัญ จากสถานการณ์ที่กล่าวมาข้างต้นผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาปัจจัยที่ส่งผลหรือมีความสัมพันธ์กับคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ ทั้งนี้ถึงแม้จะมีงานวิจัยที่ศึกษาเกี่ยวกับคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุจำนวนมากไม่น้อย แต่เนื่องจากสังคมในปัจจุบันมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ทั้งทางด้านสังคม วัฒนธรรม การดำเนินชีวิตของผู้คน และรูปแบบของครอบครัว ซึ่งการวิจัยนี้ใช้เขตเทศบาลเมืองมาบตาพุด จังหวัดระยอง เป็นพื้นที่ตัวอย่าง เนื่องจากพื้นที่ดังกล่าวมีความหลากหลายทั้งทางด้านเศรษฐกิจ สังคม และสุขภาพ ซึ่งจากจำนวนและสัดส่วนประชากรสูงอายุในเขตเทศบาลเมืองมาบตาพุด มีการเพิ่มขึ้นเฉลี่ยประมาณร้อยละ 10-12 ต่อปี

เทศบาลเมืองมาบตาพุด ในปีงบประมาณ 2566 มีจำนวนประชากรตามทะเบียนราษฎร 75,616 คน เป็นผู้สูงอายุ 6,976 คน คิดเป็นร้อยละ 9.2 ซึ่งมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นทุกปี (เทศบาลเมืองมาบตาพุด, 2566)

ด้วยเหตุผลดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยในฐานะบุคลากร ตำแหน่งผู้อำนวยการส่วนบริการสาธารณสุข จึงมีความสนใจศึกษา การพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในเขตเทศบาลเมืองมาบตาพุด อำเภอเมือง จังหวัดระยอง ซึ่งผู้วิจัยคาดว่า การวิจัยครั้งนี้จะเป็นประโยชน์ต่อชุมชนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ และใช้เป็นข้อมูล ในการวางแผนทางในการดูแลช่วยเหลือผู้สูงอายุให้มีคุณภาพชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น อีกทั้งจะทำให้หน่วยงานที่ เกี่ยวข้องสามารถ กำหนดนโยบายเพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุให้ดียิ่งขึ้นต่อไป

การทบทวนวรรณกรรม

สวดี เบญจวงศ์ (2541) กล่าวว่า ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับผู้สูงอายุ นักทฤษฎีผู้สูงอายุได้พิจารณากระบวนการแก่ของบุคคลว่า เป็นกระบวนการที่เชื่อมโยงสัมพันธ์กันทั้งแนวตั้งและแนวนอน ในแนวตั้งให้พิจารณาว่า ร่างกายของบุคคลมีหลาย ระดับ นับตั้งแต่โมเลกุล เซลล์ บุคคล กลุ่มคน และสังคม ส่วนแนวนอนให้พิจารณาว่า บุคคลมีคุณลักษณะ 3 ประการ คือ เป็นอยู่ (Being) พฤติกรรม (Behaving) และการกลายมาเป็น (Becoming) ดังปรากฏการณ์ของความสูงอายุหรือ กระบวนการแก่ เกิดจากปัจจัยหลายประการไม่สามารถอธิบายได้ด้วยทฤษฎีใดทฤษฎีหนึ่ง ทฤษฎีที่อธิบายถึงการ สูงอายุนั้น อาจแบ่งได้เป็น 3 ทฤษฎี 1) ทฤษฎีทางชีววิทยา กล่าวว่า เมื่อเข้าสู่วัยสูงอายุจะมีการเปลี่ยนแปลงของ ร่างกายในทางที่เสื่อมลงมากกว่าการสร้าง เช่น ผิวหนัง กระดูก กล้ามเนื้อ หลอดเลือด และหัวใจ ภูมิคุ้มกัน หรือ ภูมิต้านทานลดลง ผมหงอกเร็วขึ้น กระบวนการเผาผลาญ และระบบของร่างกายให้เข้ากับสภาพการเปลี่ยนแปลงที่ กำลังเผชิญ อาจทำให้เกิดภาวะเครียดส่งผลให้เกิดการเจ็บป่วยได้ 2) ทฤษฎีทางจิตวิทยา กล่าวว่า ผู้สูงอายุจะมี ความสุขหรือความทุกข์ ขึ้นอยู่ผู้สูงอายุมีความสนใจที่จะค้นคว้าหรือเรียนรู้ตลอดเวลา 3) ทฤษฎีสังคมวิทยา กล่าวว่า บุคคลจะได้รับบทบาททางสังคมที่ต่างกันไปตามตลอดชีวิต เช่น เป็นพ่อ แม่ สามเณร ภรรยา และบุคคลจะอยู่ในสังคมได้อย่างมี ความสุข ขึ้นอยู่กับการปฏิบัติตนตามบทบาทหน้าที่ของตนว่าเหมาะสมเพียงใด และผู้สูงอายุที่มีกิจกรรมอยู่เสมอๆ จะมี บุคลิกกระฉับกระเฉง ขณะเดียวกัน ผู้สูงอายุที่ไม่เกี่ยวข้องกับบทบาททางสังคม มักจะแยกตัวไปจากสังคม ผู้สูงอายุ บางคนจะแสวงหาบทบาททางสังคมมาทดแทนสังคมเก่าที่เสียไป และปรับตัวให้เข้ากับสิ่งแวดล้อมใหม่อย่างต่อเนื่อง

Flanagan (1978) กล่าวถึงองค์ประกอบของคุณภาพชีวิตว่า เป็นความต้องการขั้นพื้นฐานของมนุษย์ซึ่งจำแนกได้ 5 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) มีความสุขสบายทางด้านร่างกายและวัตถุ ทางด้านร่างกาย ได้แก่ การมีสุขภาพสมบูรณ์ แข็งแรง ปราศจากโรคภัยไข้เจ็บ ทางด้านวัตถุ ได้แก่ การมีอาหารดี มีบ้านที่น่าอยู่ มีเครื่องอำนวยความสะดวก 2) มีความสัมพันธ์กับบุคคลอื่น เช่น ความสัมพันธ์กับคู่สมรส บิดามารดา ญาติพี่น้อง เพื่อนฝูงและบุคคลอื่น นอกจากนี้ การมีบุตรและการเลี้ยงดูบุตร ถือเป็นความสัมพันธ์ด้านนี้ด้วย 3) มีกิจกรรมในสังคมและชุมชน การได้มีการสนับสนุน และช่วยเหลือบุคคลอื่น 4) มีการพัฒนาบุคลิกภาพและมีความสำเร็จสมบูรณ์ตามพัฒนาการ เช่น ทางสติปัญญา การเรียนรู้ สนใจการเรียนรู้และการเข้าใจตนเอง รู้จุดบกพร่องของตนเอง มีงานที่น่าสนใจทำ ได้รับผลตอบแทนที่ดี และการแสดงออกในทางสร้างสรรค์ร่วมในสังคม 5) มีสันทนาการ เช่น อ่านหนังสือ ฟังดนตรี ดูกีฬา และสิ่งบันเทิงอื่นๆ

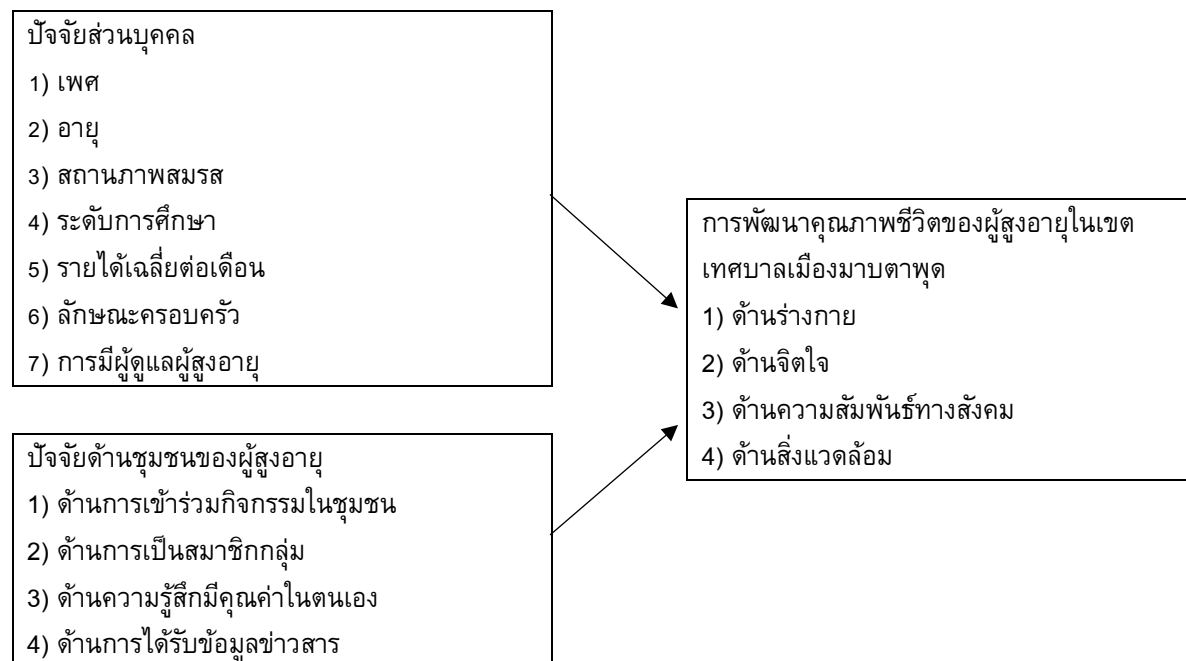
องค์การอนามัยโลก (2561) ได้ให้เกณฑ์การประเมินคุณภาพชีวิตไว้ 2 ด้าน คือ 1) ด้านวัตถุวิสัย (Objective) เป็นการ วัดโดยอาศัยข้อมูลทางด้านรูปธรรมที่วัดได้ เช่น ข้อมูลทางด้านเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม 2) ด้านจิตวิสัย (Subjective) เป็นการประเมินข้อมูลทางด้านจิตวิทยา ซึ่งอาจทำได้โดยการสอบถามความรู้สึก และเจตคติต่อ ประสบการณ์ของบุคคลเกี่ยวกับชีวิต การรับรู้ต่อสภาพความเป็นอยู่ การดำรงชีวิต รวมทั้งสิ่งต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับชีวิต ความพึงพอใจในชีวิต โดยได้กำหนดเครื่องชี้วัดคุณภาพชีวิต (WHOQOL-100) ประกอบด้วย 6 ด้าน ดังนี้ 1) ด้าน ร่างกาย คือ การรับรู้ทางสภาพทางด้านร่างกายของบุคคล ซึ่งมีผลต่อชีวิตประจำวัน เช่น การรับรู้สภาพความสมบูรณ์ แข็งแรงของร่างกาย การรับรู้ความรู้สึกสบาย ไม่มีความเจ็บปวด การรับรู้ถึงความสามารถที่จะจัดการกับความเจ็บปวด ทางร่างกายได้ การรับรู้ถึงผลกำลังในการดำเนินชีวิตประจำวัน การรับรู้ถึงการนอนหลับและการพักผ่อน รวมถึงการ

รับรู้เรื่องการมีเพศสัมพันธ์ ซึ่งการรับรู้เหล่านี้มีผลต่อการดำเนินชีวิตประจำวัน 2) ด้านจิตใจ คือ การรับรู้สภาพทางจิตใจของตนเอง เช่น การรับรู้ความรู้สึกทางบวกที่บุคคลมีต่อตนเอง การรับรู้ภาพลักษณ์ของตนเอง การรับรู้ถึงความรู้สึกภาคภูมิใจในตนเอง การรับรู้ถึงความมั่นใจในตนเอง การรับรู้ถึงความคิด ความจำ สมาธิ และการตัดสินใจ และความสามารถในการเรียนรู้เรื่องต่างๆ ของตน และการรับรู้ถึงความสามารถในการจัดการกับความเศร้าหรือความกังวล เป็นต้น 3) ด้านระดับความเป็นอิสระของบุคคล คือ การรับรู้ถึงความเป็นอิสระที่ไม่ต้องพึ่งพาผู้อื่น การรับรู้ถึงความสามารถเคลื่อนไหวของตน การรับรู้ถึงความสามารถในการปฏิบัติกิจวัตรประจำวันของตน การรับรู้ถึงความสามารถในการทำงาน การรับรู้ว่าจะตนไม่ต้องพึ่งพาอาศัยใครๆ หรือการรักษาทางการแพทย์อื่นๆ เป็นต้น 4) ด้านความสัมพันธ์ทางสังคม คือ การรับรู้ถึงความสัมพันธ์ของตนเองกับบุคคลอื่น การรับรู้ถึงการได้รับความช่วยเหลือจากบุคคลอื่นในสังคม การรับรู้ว่าจะตนได้เป็นผู้ให้ความช่วยเหลือจากบุคคลอื่นในสังคมด้วย รวมถึงการรับรู้ในเรื่องอารมณ์ทางเพศหรือการมีเพศสัมพันธ์ 5) ด้านสิ่งแวดล้อม คือ การรับรู้เกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมที่มีผลต่อการดำเนินชีวิต เช่น การรับรู้ว่าจะตนเองมีชีวิตอยู่อย่างอิสระ ไม่ถูกกักขัง มีความปลอดภัย มีความมั่นคงในชีวิต การรับรู้ว่าได้อยู่ในสิ่งแวดล้อมทางกายภาพที่ดีปราศจากมลพิษต่างๆ การคมนาคมสะดวก มีแหล่งประโยชน์ ด้านการเงิน การบริการทางสุขภาพและสังคมสงเคราะห์ การรับรู้ว่าจะตนมีโอกาสที่จะได้รับข่าวสารหรือฝึกฝนทักษะต่างๆ การรับรู้ว่าจะตนได้มีกิจกรรมสันทนาการ และมีกิจกรรมในเวลาว่าง และ 6) ด้านความเชื่อส่วนบุคคล คือ การรับรู้เกี่ยวกับความเชื่อที่ตนมีต่อการดำเนินชีวิต เช่น การรับรู้ถึงความเชื่อด้านจิตวิญญาณ ศาสนา การให้ความหมายของชีวิต ความเชื่อมั่นอื่นๆ ที่มีผลในทางที่ดีต่อการดำเนินชีวิตที่มีผลต่อการเอาชนะอุปสรรค เป็นต้น

สมมติฐานการวิจัย

ปัจจัยด้านชุมชนของผู้สูงอายุมีผลต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในเขตเทศบาลเมืองมาบตาพุด อำเภอเมือง จังหวัดระยอง

กรอบแนวคิดการวิจัย

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิด

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ผู้สูงอายุที่มีอายุตั้งแต่ 60 ปีขึ้นไป ที่มีทะเบียนบ้านและพักอาศัยอยู่ในเขตเทศบาลเมืองมาบตาพุด จังหวัดระยอง จำนวน 6,976 คน (เทศบาล

เมืองมาบตาพุด, 2566) การสุ่มตัวอย่างอย่างง่าย (Simple Random Sampling) ด้วยวิธีบังเอิญ ทั้งนี้ผู้วิจัยได้ทำการกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยที่ระดับความเชื่อมั่น 95% โดยใช้ตารางการกำหนดกลุ่มตัวอย่างของ Krejcie and Morgan (1970) ได้กลุ่มตัวอย่างที่ใช้จำนวน 364 คน 4 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถาม มีการตรวจสอบเครื่องมือโดยผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน เพื่อวัดผลความสอดคล้อง และการทดสอบความเชื่อมั่นของเครื่องมือ โดยนำแบบสอบถามจำนวน 40 ชุด ไปทดลองใช้กับประชากรที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง ทำการทดสอบค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาครอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficient) เพื่อตรวจสอบความน่าเชื่อถือ (Reliability) และค้นหาข้อบกพร่องของข้อคำถามที่ใช้วัดตัวแปร แล้วนำข้อมูลเข้าสู่โปรแกรมสำเร็จรูปทางคอมพิวเตอร์ เมื่อทดสอบแบบสอบถามทั้งฉบับ ปรากฏว่ามีค่าความเชื่อมั่นเฉลี่ย .979

การเก็บรวบรวมข้อมูล 1) ข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Source) ด้วยการใช้แบบสอบถามในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากนักท่องเที่ยวที่เดินทางมาเที่ยวในชุมชนเทศบาลตำบลเชียงคาน และนำข้อมูลเข้าระบบคอมพิวเตอร์ เพื่อประมวลผลทางสถิติ 2) ข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Source) เป็นการศึกษาข้อมูลจากแหล่งพื้นที่ศึกษา และเก็บรวบรวมเอกสารทางวิชาการ บทความ วิทยานิพนธ์ รายงานการวิจัย หนังสือ วารสาร สิ่งพิมพ์ การสืบค้นจากสารสนเทศและข้อมูลทางอินเทอร์เน็ต แนวคิดและทฤษฎีเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง นำมาสนับสนุนงานวิจัยฉบับนี้

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ การหาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation: SD) การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรด้วยสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (Pearson's Correlation) การวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ (Multiple Regression Analysis) และทดสอบสมมติฐานการวิจัย

ผลการวิจัย

ผลการวิเคราะห์ปัจจัยด้านชุมชนของผู้สูงอายุ พื้นที่เทศบาลเมืองมาบตาพุด อำเภอเมือง จังหวัดระยอง พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมาก ได้แก่ ด้านความรู้สึกรักมีคุณค่าในตนเอง ด้านการเป็นสมาชิกกลุ่ม ด้านการได้รับข้อมูลข่าวสาร และด้านการเข้าร่วมกิจกรรมในชุมชน ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 การวิเคราะห์ปัจจัยด้านชุมชนของผู้สูงอายุในพื้นที่เทศบาลเมืองมาบตาพุด อำเภอเมือง จังหวัดระยอง

ปัจจัยด้านชุมชนของผู้สูงอายุในพื้นที่	$\bar{X}$	SD	ระดับความคิดเห็น	อันดับ
เทศบาลเมืองมาบตาพุด อำเภอเมือง จังหวัดระยอง				
1) ด้านการเข้าร่วมกิจกรรมในชุมชน	3.70	.715	มาก	4
2) ด้านการเป็นสมาชิกกลุ่ม	3.77	.829	มาก	2
3) ด้านความรู้สึกรักมีคุณค่าในตนเอง	4.02	.685	มาก	1
4) ด้านการได้รับข้อมูลข่าวสาร	3.72	.766	มาก	3
รวม	3.80	.491	มาก	

ผลการวิเคราะห์การพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในเขตเทศบาลเมืองมาบตาพุด อำเภอเมือง จังหวัดระยอง พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมาก ได้แก่ ด้านจิตใจ ด้านสิ่งแวดล้อม ด้านร่างกาย และด้านความสัมพันธ์ทางสังคม ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ผลการวิเคราะห์ การพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในเขตเทศบาลเมืองมาบตาพุด อำเภอเมือง จังหวัดระยอง

การพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในเขตเทศบาลเมืองมาบตาพุด อำเภอเมือง จังหวัดระยอง	$\bar{X}$	SD	ระดับความคิดเห็น	อันดับ
1) ด้านร่างกาย	3.89	.645	มาก	3
2) ด้านจิตใจ	4.01	.605	มาก	1
3) ด้านความสัมพันธ์ทางสังคม	3.88	.557	มาก	4
4) ด้านสิ่งแวดล้อม	3.93	.491	มาก	2
รวม	3.92	.494	มาก	

ผลการวิเคราะห์สหสัมพันธ์ปัจจัยด้านชุมชนที่มีผลต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ กรณีศึกษาเขตเทศบาลเมืองมาบตาพุด อำเภอเมือง จังหวัดระยอง ด้วยสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (Pearson's Correlation) พบว่า ด้านการเข้าร่วมกิจกรรมในชุมชน ด้านการเป็นสมาชิกกลุ่ม ด้านความรู้สึกมีคุณค่าในตนเอง และด้านการได้รับข้อมูลข่าวสาร โดย r มีค่า .826, .871, .850, .846 และ Sig. มีค่าเท่ากับ .00 หมายความว่ามีความสัมพันธ์กันในระดับสูง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .000 ดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 การวิเคราะห์สหสัมพันธ์ปัจจัยด้านชุมชนที่มีผลทางบวกต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในเขตเทศบาลเมืองมาบตาพุด อำเภอเมือง จังหวัดระยอง

ตัวแปรอิสระ	การพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ ในเขตเทศบาลเมืองมาบตาพุด	
	Pearson's Correlation	Sig. (2-tailed)
1) ด้านการเข้าร่วมกิจกรรมในชุมชน	0.826***	0.000
2) ด้านการเป็นสมาชิกกลุ่ม	0.871***	0.000
3) ด้านความรู้สึกมีคุณค่าในตนเอง	0.850***	0.000
4) ด้านการได้รับข้อมูลข่าวสาร	0.846***	0.000

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.00

ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ปัจจัยด้านชุมชนที่มีผลทางบวกต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในเขตเทศบาลเมืองมาบตาพุด อำเภอเมือง จังหวัดระยอง พบว่า ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณ (R) มีค่าเท่ากับ .895 และสามารถอธิบายความผันแปรของปัจจัยด้านชุมชนของผู้สูงอายุในเขตเทศบาลเมืองมาบตาพุด อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .00 มีค่าสมการพยากรณ์ร้อยละ 80.0 ($R^2 = .800$) ดังนี้

สมการพยากรณ์

$$Y = a + B_1 X_1 + B_2 X_2 + B_3 X_3$$

$$\text{Decision} = 1.597 + .272 \text{ Participation} + .227 \text{ membership} + .357 \text{ self worth} + .281 \text{ information}$$

(4.384) (3.533) (7.011) (6.720)

จากสมการพยากรณ์พบว่า ตัวแปรที่มีอิทธิพลต่อปัจจัยด้านชุมชนที่ส่งผลต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในเขตเทศบาลเมืองมาบตาพุด อำเภอเมือง จังหวัดระยอง ได้ดีที่สุด คือ ด้านการเป็นสมาชิกกลุ่ม อันดับรองลงมาคือ ด้านความรู้สึกมีคุณค่าในตนเอง ด้านการได้รับข้อมูลข่าวสาร และอันดับสุดท้ายคือ ด้านการเข้าร่วมกิจกรรมในชุมชน ผลการทดสอบสมมติฐาน ปัจจัยด้านชุมชนมีผลต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในเขตเทศบาลเมืองมาบตาพุด

อำเภอเมือง จังหวัดระยอง พบว่า ทุกสมมติฐานมีความสอดคล้อง โดยมีค่าสัมประสิทธิ์เส้นทาง เท่ากับ .272, .227, .357 และ .281 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .00

สรุปและอภิปรายผลการวิจัย

จากผลการวิเคราะห์ปัจจัยด้านชุมชนของผู้สูงอายุเขตเทศบาลเมืองมาบตาพุด อำเภอเมือง จังหวัดระยอง โดยรวมอยู่ในระดับมาก โดยเทศบาลเมืองมาบตาพุดได้มีการส่งเสริมการเข้าร่วมกิจกรรมชมรมของผู้สูงอายุ ตลอดจนการเข้าร่วมกิจกรรมออกกำลังกาย รวมทั้งการได้สื่อสารกับเพื่อนผ่านสื่อสังคมออนไลน์ ทำให้รู้สึกว่าคุณค่าของตนเองมีจิตใจที่เข้มแข็ง รู้สึกพอใจในตนเอง รู้สึกว่าคุณค่าทางสังคม ชมรมหรือกลุ่มต่างๆ เป็นตัวผลักดันให้ผู้สูงอายุมาพบปะกันตามที่ชมรมนัดหมาย และดำเนินกิจกรรมของชมรม ทำให้มีโอกาสได้รับความรู้เกี่ยวกับสุขภาพและการปฏิบัติตัวเพื่อส่งเสริมสุขภาพ ซึ่งสามารถนำไปปฏิบัติได้ นอกจากนี้ยังมีโอกาสศึกษาและแลกเปลี่ยนประสบการณ์หรือแบบแผนชีวิตของผู้สูงอายุในชมรมหลายรูปแบบ ซึ่งผู้สูงอายุจะสามารถนำมาปรับปรุงการปฏิบัติกับตนเอง เพื่อให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น ได้ประโยชน์ทั้งร่างกายและจิตใจ การจัดให้มีรูปแบบการสื่อสารด้านต่างๆ ให้เข้าถึงผู้สูงอายุ ทั้งด้านความรู้ หรือข้อมูลสิทธิประโยชน์และการบริการต่างๆ อย่างถูกต้อง ครบถ้วน สม่าเสมอ จะทำให้ผู้สูงอายุได้รับทราบข้อมูลข่าวสาร ซึ่งจะส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงด้านพฤติกรรม การดำรงชีวิต สอดคล้องกับ วิโรจน์ เจริญลักษณ์ และ ศตพร เพียรวิมสา (2561) พบว่า ผู้สูงอายุมีคุณภาพชีวิตที่ดี โดยยังคงร่วมกิจกรรมภายในชุมชนอยู่ และยังคงเข้าร่วมกิจกรรมทางศาสนาอย่างสม่ำเสมอ และผู้สูงอายุให้ความสนใจที่จะเข้าร่วมโรงเรียนสอนอาชีพโครงการโรงเรียนผู้สูงอายุและกิจกรรมต่างๆ อยู่เสมอ สอดคล้องกับ กัญญา ชื่นอารมณ์ และ วลัยนารี พรหมลา (2560) พบว่า แนวทางการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ ต้องกำหนดเป็นนโยบาย/ยุทธศาสตร์การสนับสนุน/ส่งเสริมให้ผู้สูงอายุมีคุณภาพชีวิตที่ดี โดยการสนับสนุน/ส่งเสริมการจัดตั้งชมรมหรือกลุ่มผู้สูงอายุ การส่งเสริมการทำอาชีพให้กับผู้สูงอายุที่สามารถช่วยเหลือตนเองได้และการสนับสนุนหน่วยแพทย์เคลื่อนที่ หรือการให้สิทธิผู้สูงอายุในการตรวจสุขภาพประจำปี และสนับสนุนการให้ความรู้เกี่ยวกับการดูแลตนเองที่ถูกต้องเกี่ยวกับสุขภาพแก่ผู้สูงอายุและครอบครัว สอดคล้องกับ มาตุรี อุไรรัตน์ และ วันชัย ธรรมจักร (2561) พบว่า ผู้สูงอายุมีการเห็นคุณค่าในตนเองภายหลังเข้าร่วมโปรแกรมการเห็นคุณค่าในตนเองเพิ่มขึ้น อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ผลงานวิจัยนี้แสดงให้เห็นว่า โปรแกรมการเห็นคุณค่าในตนเองของผู้สูงอายุสามารถช่วยเพิ่มการเห็นคุณค่าในตนเองของผู้สูงอายุได้ และสอดคล้องกับ พิมพวดี โตยั้ง (2563) พบว่า การเป็นสมาชิกของชมรมในชุมชน การดำรงตำแหน่งในชมรมแตกต่างกัน ทำให้ทัศนคติที่มีต่อคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ แตกต่างกัน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะการมีอายุเพิ่มขึ้นมาก ส่งผลต่อการดำเนินกิจกรรมต่างๆ ของชีวิตช้าลง และไม่สะดวก ทำให้การมองคุณภาพชีวิตแตกต่างกันของแต่ละระดับอายุ การประกอบอาชีพแตกต่างกัน ส่งผลให้รายได้เฉลี่ยต่อเดือนแตกต่างกัน ย่อมมีผลต่อคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุในการดำเนินชีวิตการเป็นสมาชิกชมรมในชุมชน และการดำรงตำแหน่งในชมรม อาจทำให้ผู้สูงอายุมีโอกาสแสดงความคิดเห็นรู้สึกมีความสำคัญในชุมชน ส่งผลให้ผู้สูงอายุรู้สึกดีมีความสุขมากขึ้นจากการเป็นที่ยอมรับของชุมชน และปัจจัยด้านชุมชนมีอิทธิพลต่อคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้สูงอายุต้องการยอมรับของชุมชน การได้เข้าร่วมกิจกรรมต่างๆ ในชุมชน ทำให้ผู้สูงอายุรู้สึกมีคุณค่าในชีวิต

จากผลการวิเคราะห์การพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในเขตเทศบาลเมืองมาบตาพุด อำเภอเมือง จังหวัดระยอง พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมาก ด้วยเทศบาลเมืองมาบตาพุดมีกิจกรรมส่งเสริมให้ผู้สูงอายุได้พัฒนาด้านจิตใจอย่างต่อเนื่อง และข้อที่มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ได้แก่ เทศบาลเมืองมาบตาพุดมีการส่งเสริม สนับสนุนให้มีการเผยแพร่และเชิดชูเกียรติ ภูมิปัญญาของผู้สูงอายุ การมีจิตใจที่เข้มแข็งสามารถแก้ไขปัญหาอุปสรรคต่างๆ เทศบาลเมืองมาบตาพุดมีกิจกรรมที่ส่งเสริมการพบปะและแลกเปลี่ยนพูดคุยระหว่างผู้สูงอายุ มีสถานบริการสุขภาพที่ดีในชุมชนที่อาศัยอยู่ชุมชนที่อาศัย มีสถานที่เอื้อต่อการออกกำลังกายที่สะดวกและปลอดภัย พอใจกับสภาพแวดล้อมหรือบรรยากาศในชุมชนที่อาศัยอยู่ตอนนี้ รู้สึกมีความสุขปลอดภัยและมั่นคงในการใช้ชีวิต และสภาพแวดล้อมรอบๆ บ้านใน

ปัจจุบันนี้ เช่น อากาศ เสีย กลิ่น ดีต่อสุขภาพ มีการส่งเสริมสุขภาพป้องกันการเจ็บป่วยและดูแลตนเองเบื้องต้น การเข้าถึงการบริการทางการแพทย์และการสาธารณสุขที่จัดไว้ โดยให้ความสะดวกและรวดเร็วแก่ผู้สูงอายุเป็นกรณี พิเศษ (ช่องทางพิเศษ) มีกิจกรรมแลกเปลี่ยนความรู้ในการส่งเสริมสุขภาพ เช่น การดูแลสุขภาพร่างกาย การรับประทานอาหารให้ถูกสุขลักษณะและวัยสูงอายุ การรับรู้สภาพความสมบูรณ์ แข็งแรงของร่างกาย โดยการรับบริการตรวจคัดกรองสุขภาพอย่างสม่ำเสมอ สอดคล้องกับ นัสมล บุตรีวิเศษ และ อุปรีฎา อินทรสาด (2563) พบว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตด้านจิตใจของผู้สูงอายุมีทั้งหมด 4 ปัจจัย ได้แก่ การมีสมาธิในการทำงาน ความรู้สึกเหงา เศร้า สิ้นหวัง วิตกกังวล และความพอใจที่สามารถทำสิ่งต่างๆ ในแต่ละวัน สอดคล้องกับ เขมจิรา พิทักษราษฎร์ (2563) พบว่า ปัญหาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุจะเป็นปัญหาทางกายและทางจิต ส่วนคุณภาพชีวิตก่อนและหลังการใช้กิจกรรมส่งเสริมคุณภาพชีวิตโดยใช้หลักไตรสิกขา แตกต่างกัน โดยหลังใช้กิจกรรมส่งเสริมคุณภาพชีวิตตามแนวพระพุทธศาสนา โดยใช้หลักไตรสิกขาที่พัฒนาขึ้นมีระดับคุณภาพชีวิตสูงกว่าก่อนใช้กิจกรรม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 พิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ระดับคุณภาพชีวิตทั้งด้านร่างกาย ด้านจิตใจ ด้านสัมพันธภาพ และด้านสิ่งแวดล้อม ก่อนใช้และหลังใช้กิจกรรมส่งเสริมคุณภาพชีวิตตามแนวพระพุทธศาสนา แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และ สอดคล้องกับ สุภาภรณ์ ทันธธัตต์ (2562) พบว่า การสนับสนุนให้มีสถานบริการสุขภาพที่เข้าถึงได้สะดวก เพื่อนำไปสู่การพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุให้ดียิ่งขึ้น

จากผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ปัจจัยด้านชุมชนที่ส่งผลต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในเขตเทศบาลเมือง มาบตาพุด อำเภอเมือง จังหวัดระยอง ด้วยสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (Pearson's Correlation) พบว่า ปัจจัยด้านชุมชนส่งผลต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในเขตเทศบาลเมืองมาบตาพุด อำเภอเมือง จังหวัดระยอง ด้านการเข้าร่วมกิจกรรมในชุมชน ด้านการเป็นสมาชิกกลุ่ม ด้านความรู้สึกรู้สึกมีคุณค่าในตนเอง และด้านการได้รับข้อมูลข่าวสาร โดย r มีค่า 0.826 0.871 0.850 0.846 และ Sig. มีค่าเท่ากับ 0.000 หมายความว่า มีความสัมพันธ์กันในระดับสูงและทิศทางเดียวกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.000 สอดคล้องกับ ชูชิต ข่ายทวีป และคณะ (2565) พบว่า ระดับในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในตำบลศาลายา อำเภอพุทธมณฑล จังหวัดนครปฐม โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้านด้านที่มีความเห็นในระดับมากที่สุด ได้แก่ ความสามารถในการปรับตัวและพัฒนา รองลงมา ได้แก่ ด้านสุขภาพร่างกายของผู้สูงอายุและด้านสุขภาพจิตของผู้สูงอายุ มีค่าเฉลี่ยเท่ากัน และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ได้แก่ ความมั่นคงด้านเศรษฐกิจและสังคม โดยมีปัจจัยด้านการเรียนรู้ตลอดชีวิต ด้านการเข้าร่วมในกิจกรรมสังคม ด้านการมีโอกาในการทำงานและรายได้ และด้านการเข้าถึงบริการ ด้านสุขภาพมีอิทธิพลต่อส่งเสริมต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในตำบลศาลายา อำเภอพุทธมณฑล จังหวัดนครปฐม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ซึ่งมีค่าการพยากรณ์เท่ากับ 68.2 หรือร้อยละ 68.2

จากผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยด้านชุมชนที่ส่งผลต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในเขตเทศบาลเมืองมาบตาพุด อำเภอเมือง จังหวัดระยอง พบว่า ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณ (R) มีค่าเท่ากับ 0.895 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.000 ได้ร้อยละ 80.0 ($R^2 = 0.800$) ตัวแปรที่มีอิทธิพลต่อปัจจัยด้านชุมชนที่ส่งผลต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในเขตเทศบาลเมืองมาบตาพุด อำเภอเมือง จังหวัดระยอง ได้ดีที่สุด คือ ด้านการเป็นสมาชิกกลุ่ม สอดคล้องกับ พระครูปราโมทย์ปัญญาวัง (เมืองเกษมวงษ์) (2565) พบว่า การพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุอำเภอบางคนที่ จังหวัดสมุทรสงคราม โดยภาพรวมพบว่า อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านภาวะทางร่างกายอยู่ในลำดับที่ 1 รองลงมา ด้านภาวะทางจิตใจและด้านภาวะทางความสัมพันธ์ทางสังคม มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด การพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุอำเภอบางคนที่ จังหวัดสมุทรสงคราม ประกอบด้วย ร่วมรับผลประโยชน์จากการดำเนินการความสามัคคีร่วมตรวจสอบ และติดตามผลความรู้ความเข้าใจความรู้สึกร่วมเป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุอำเภอบางคนที่ จังหวัดสมุทรสงคราม โดยสามารถร่วมกันทำนายได้ร้อยละ 57.40 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 รูปแบบการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุอำเภอบางคนที่

จังหวัดสมุทรสงคราม เป็นลักษณะของกระบวนการพัฒนาที่ครอบคลุมวัฏจักรการพัฒนาตามหลักสุขภาวะองค์รวมที่ประกอบด้วย ภาวะทางร่างกาย ภาวะทางจิตใจ ภาวะทางความสัมพันธ์ทางสังคม และภาวะทางสิ่งแวดล้อม

จากผลการทดสอบสมมติฐานพบว่า ทุกสมมติฐานมีความสอดคล้อง โดยมีค่าสัมประสิทธิ์เส้นทางเท่ากับ .272, .227, .357 และ .281 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.000 สอดคล้องกับ ภัทราภรณ์ ดั่งวงเรือง และ นันทิชา หาสนธิ (2562) พบว่า การพัฒนาคุณภาพชีวิตโดยรวมมีความสัมพันธ์เชิงบวกในระดับสูงต่อคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุซึ่งเป็นไปตามสมมติฐาน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 เมื่อการสัมภาษณ์ผู้บริหารเทศบาลนครนนทบุรี พบว่า การพัฒนาคุณภาพชีวิตในด้านต่าง ๆ ของเทศบาลนครนนทบุรีส่งผลต่อคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ เมื่อผู้สูงอายุได้รับการพัฒนาแล้วจะทำให้ผู้สูงอายุมีคุณภาพชีวิตที่ดียิ่งขึ้น

ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

- 1) ด้านการเข้าร่วมกิจกรรมในชุมชน ควรสร้างโอกาสที่เอื้อหรือเปิดโอกาสให้ผู้สูงอายุได้ร่วมกิจกรรม โอกาสแสดงความคิดเห็น หรือมีบทบาทร่วมรับผิดชอบต่อการดำเนินการ หรือมีส่วนร่วมในกิจกรรมใดกิจกรรมหนึ่ง ไม่ว่าจะเป็นทางตรงหรือทางอ้อม
- 2) ด้านการเป็นสมาชิกกลุ่ม ควรมีการส่งเสริมให้ผู้สูงวัยเข้าร่วมเป็นสมาชิกของชมรมในชุมชน ร่วมทำกิจกรรมกับชมรม เพื่อให้เกิดการพบปะกับกลุ่มคนวัยเดียวกันและกลุ่มคนที่มีความสนใจคล้าย ๆ กัน จนกลายเป็นสังคมของกลุ่มผู้สูงวัยที่จะคอยช่วยเหลือกัน
- 3) ด้านความรู้สึกรู้สึกมีคุณค่าในตนเอง การส่งเสริมให้ผู้สูงอายุตระหนักถึงคุณค่าในตนเองเป็นสิ่งที่สำคัญ คุณค่าในตนเองของผู้สูงอายุ คุณค่าในตนเอง เป็นการที่บุคคลพิจารณาประเมินตนเองและแสดงออกให้เห็นถึงการยอมรับตนเอง
- 4) ด้านการได้รับข้อมูลข่าวสาร ควรจัดตั้งศูนย์กลางรวบรวมข้อมูลข่าวสารความรู้ของผู้สูงอายุที่จะนำไปสู่การส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้สำหรับผู้สูงอายุในชุมชนอย่างถาวร ให้เป็นแหล่งเสริมสร้างโอกาสในการเรียนรู้ การถ่ายทอด การแลกเปลี่ยนประสบการณ์ การสืบทอดภูมิปัญญา วัฒนธรรม ค่านิยม และเอกลักษณ์ของชุมชน อีกทั้งเป็นแหล่งบริการผู้สูงอายุด้านต่าง ๆ
- 5) ด้านร่างกาย ควรมีกิจกรรมส่งเสริมสุขภาพร่างกายผ่านการออกกำลังกาย มีกิจกรรมแลกเปลี่ยนความรู้ในการส่งเสริมสุขภาพ

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

- 1) ควรทำการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับคุณภาพชีวิตให้ครอบคลุมพื้นที่ทั่วจังหวัดระยอง และขยายไปสู่การศึกษาในระดับประเทศ เนื่องจากการวิจัยครั้งนี้ทำการวิจัยในเขตเทศบาลเมืองมาบตาพุด อำเภอเมือง จังหวัดระยอง ซึ่งยังไม่สามารถนำไปสรุปคุณภาพชีวิตของประชาชนทั้งจังหวัดระยองได้
- 2) ควรศึกษาผลปัจจัยด้านอื่นๆ ที่ส่งผลกระทบต่อคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุในเขตเทศบาลเมืองมาบตาพุด อำเภอเมือง จังหวัดระยอง เช่น ปัจจัยด้านผลกระทบจากโรงงานอุตสาหกรรม ปัจจัยด้านความหลากหลายด้านสังคมจากการเป็นเมืองอุตสาหกรรม

เอกสารอ้างอิง

- กรมกิจการผู้สูงอายุ กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์. (2564). *ระบบดูแลและคุ้มครองพิทักษ์สิทธิผู้สูงอายุในระดับพื้นที่*. สืบค้นจาก <https://www.dop.go.th/th> (25 พฤษภาคม 2566)
- กองสถิติสังคม สำนักงานสถิติแห่งชาติ กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม. (2565). *การสำรวจประชากรสูงอายุในประเทศไทย พ.ศ 2564*. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ Printed by.
- กัญญา ชื่นอารมณ และ วลัยนารี พรหมลา. (2560). การพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ จังหวัดปทุมธานี. *วารสารวิชาการสถาบันเทคโนโลยีแห่งสุวรรณภูมิ*, 3(2), 94-104.

- เข็มจิรา พิทักษ์ราษฎร์. (2563). การพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในจังหวัดชลบุรีตามแนวพระพุทธศาสนา. *วารสาร มจร การพัฒนาศังคม*, 5(3), 21-32.
- เจษฎา นกน้อย. (2560). คุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในจังหวัดสงขลา. *Princess of Naradhiwas University Journal*, 9(3), 94-105.
- ชูชาติ ขายทวีป, พัทธนันท์ กิตติศรีวรพันธุ์, ณภัทร ศิลปะมา, อรปภัทร จันทรสาขา และ ธนิษฐา สมัย. (2565). การศึกษา ปัจจัยที่ส่งเสริมต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในตำบลศาลายา อำเภอพุทธมณฑล จังหวัดนครปฐม. *วารสารรัฐศาสตร์สาส์น มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย (Online)*, 2(2), 85-93.
- ณมน ธนินธัญญ์. (2561). การศึกษาพฤติกรรมและแนวทางการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุตามหลักสุขภาวะ ชุมชน: บ้านปลาลู ตำบลหนองแสง อำเภอบางปะอิน จังหวัดมหาสารคาม. *วารสารชุมชนวิจัย*, 12(2), 192-203.
- เทศบาลเมืองมาบตาพุด. (2566). แผนพัฒนาท้องถิ่น (พ.ศ.2566-2570) ของเทศบาลเมืองมาบตาพุด. สืบค้นจาก <https://www.mptown.go.th/> (25 พฤษภาคม 2566).
- นัสมล บุตรวิเศษ และอุปรีฎฐา อินทรสาต. (2563). ปัจจัยที่ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ: กรณีศึกษาอำเภอ พระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา. เงินกองทุนส่งเสริมงานวิจัย ประจำปีงบประมาณ พ.ศ.2563, คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี, มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ ศูนย์พระนครศรีอยุธยา.
- พระครูปราโมทย์ปัญญวัฒน์ (เมืองเกษมพงษ์). (2565). รูปแบบการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุอำเภอบางคนที จังหวัดสมุทรสงคราม. *วารสาร มจร พุทธปัญญาปริทรรศน์*, 8(4), 133-145.
- พิมพ์ดี โตยิ่ง. (2563). การวิเคราะห์คุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ กรณีศึกษา ตำบลคลองเกตุ อำเภอโคกสำโรง จังหวัดลพบุรี. *วารสารโครงการทวีปัญญาโททางรัฐประศาสนศาสตร์และบริหารธุรกิจ, คณะรัฐศาสตร์ และคณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยรามคำแหง*.
- ภัทรารณณ์ ตัวเรือง และ นันทินา হাসุนทรี. (2562). การพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุของเทศบาลนครนนทบุรี จังหวัด นนทบุรี. *วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชพฤกษ์*, 6(1), 122-134.
- มาตุรี อุไรรัตน์ และ วันชัย ธรรมจักร. (2561). ผลของโปรแกรมการเห็นคุณค่าในตนเองของผู้สูงอายุในชุมชนเขต เทศบาลเมืองคลองแห อำเภอหาดใหญ่จังหวัดสงขลา. รายงานสืบเนื่องจากการประชุมหาดใหญ่วิชาการ ระดับชาติและนานาชาติครั้งที่ 13, 12 พฤษภาคม 2565.
- วิโรจน์ เจษฎาลักษณ์ และ ศตพร เพียรวิมังสา. (2561). คุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในหมู่บ้านดอนแซ่ง ตำบลบางแพ อำเภอบางแพ จังหวัดราชบุรี. *วารสารฉบับภาษาไทย สาขามนุษยศาสตร์สังคมศาสตร์ และศิลปะ*, 11(1), 3144-3156.
- สุภาภรณ์ ทันธธัตต์. (2562). ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุที่ประกอบอาชีพทำสวนผลไม้ในจังหวัด จันทบุรี. *วารสารวิชาการสาธารณสุข*, 28(1).
- สุวดี เบญจวงศ์. (2541). ผู้สูงอายุ คนแก่และคนชรา: มิติทางสังคมและวัฒนธรรม. มนุษยสังคมสาร, มหาวิทยาลัย ราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง.
- องค์การอนามัยโลก. (2561). เครื่องชี้วัดคุณภาพชีวิต. สืบค้นจาก www.un.or.th > world-health-organization-who (23 พฤศจิกายน 2562).
- Flanagan, J. C. (1978). A Research Approach to Improving our Quality of Life. *American. Psychologist*, 3(5), 138-147.

Data Availability Statement: The raw data supporting the conclusions of this article will be made available by the authors, without undue reservation.

Conflicts of Interest: The authors declare that the research was conducted in the absence of any commercial or financial relationships that could be construed as a potential conflict of interest.

Publisher's Note: All claims expressed in this article are solely those of the authors and do not necessarily represent those of their affiliated organizations, or those of the publisher, the editors and the reviewers. Any product that may be evaluated in this article, or claim that may be made by its manufacturer, is not guaranteed or endorsed by the publisher.

Copyright: © 2023 by the authors. This is a fully open-access article distributed under the terms of the Attribution-NonCommercial-NoDerivatives 4.0 International (CC BY-NC-ND 4.0).